

Private barnehager BEST PÅ MENN

Barnehagelærer Sebastian Rojas jobber med like mange kvinner som menn i Tørtberg Kanvas-barnehage.

Private barnehager vinner kampen om mennene.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK FOTO: CHARLOTTE WIIG

Priate barnehager har større andel mannlige ansatte med 11,9 prosent mot 8 prosent i kommunale barnehager, viser de siste tallene fra Utdanningsdirektoratet. Halvparten av de ansatte i private Tørtberg Kanvas-barnehage i Oslo er menn. I 2005 hadde de ingen menn og en utpreget kvinnekultur.

– Det er en tradisjonell barnehage uten en spesiell profil, og derfor er det ekstra imponerende at de har klart å rekruttere så mange menn, sier leder Lene Kjeldsaas i Kanvas kompetanse.

MÅ TØRRE Å SATSE PÅ MENN

I den lille barnehagen, som ligger side om side med Frognerparken i Oslo, er 6 av de 12 ansatte menn, og 4 av mennene er utdannet barnehagelærer. Barnehagen ble startet av Husmødrenes barnehager i 1966, og kjøpt opp av Kanvas mellom 2001 og 2002.

– Da Kanvas overtok, fikk vi en visjon om 30 prosent menn i barnehagene. Det er et verdivalg og en grunnholdning som bidro til at vi også velger menn i ansettelse, forteller daglig leder Elin Kindem i Tørtberg Kanvas-barnehage. Hun har fortsatt arbeidet hennes mannlige forgjenger startet for å få inn flere menn.

Kindem tror også at det er lettere å rekruttere menn i byene enn på bygda. Og at Tørtberg barnehage tiltrekker seg mannlige søkere fordi de har menn fra før.

– Det er viktig å vise frem at det jobber

MÅLRETTET: – Det er viktig å vise frem at det jobber menn i barnehagen – både på utdanningsmesser, i mediene og på sosiale medier, sier daglig leder Elin Kindem i Tørtberg Kanvas-barnehage.

menn i barnehagen – både på konferanser, på utdanningsmesser, i mediene og i rekrutteringsvideoer på sosiale medier. Lederne i barnehagene må også ville og tørre å satse på menn, sier Kindem. Hun sier en kjønnsbalanse bidrar til et godt arbeidsmiljø.

– Menn og kvinner har ofte ulik humor, interesser og kroppsspråk, så det er viktig å snakke om ting dersom det er noe man reagerer på, påpeker Kindem.

SMÅ SMURFER

Rett bortenfor dytter barnehagelærer Sebastian Rojas Oliver (2) og Elin (3) i høy fart på huska. Oliver ler så han rister når de dulter borti Sebastian på vei ned.

– Nå tar jeg beina dine, Oliver, smiler Sebastian, som fikk sansen for å jobbe med barn etter å ha jobbet som fotballtrener på Skeid.

– Jeg har hatt mange barnehagelærere

Andelen menn i barnehage

2014	8,8 %
2015	8,8 %
2016	8,8 %
2017	9,3 %
2018	9,5 %
2019	9,8 %
2020	9,9 %

Tabellen viser andelen menn i barnehage i prosent fra 2014 til 2020 ut fra grunnbemanning i ordinære barnehager, private og offentlige.

Kilde: udire.no

FULL FART: – Vi kræsja, ler Oliver (2), som hyler av glede når de blir dyttet høyere og høyere av barnehagelærer Sebastian Rojas og dytter borti ham på vei ned. Sebastian fikk sansen for å jobbe med barn etter å ha jobbet som fotballtrener.

HØY-HØVERE-HØYEST:
Barnehagelærer Kristian
hjelper Emma i klatre
veggen.

«Vi kan ikke
legge skjul på at
kvinner og menn,
ifølge studier,
kommunerer
ulikt med barn i
blant annet lek.»

rundt meg, blant annet på fotballaget jeg spiller, så det ble en naturlig utdanning for meg, forteller Sebastian. Han søkte seg til Tørtberg fordi han kjente en av de mannlige ansatte. Sebastian mener det er viktig å fortelle hva de barnehageansatte gjør.

– Vi må få frem at vi ikke bare «passer barn», men er i aktivitet sammen med barna hele dagen både på tur og i lek. Vi må fortelle små historier fra hverdagen, som da vi hadde verksted og jeg malte meg på nesa. Barna ville også male, men malte seg blå i hele ansiktet. De så ut som små smurfer, og det ble veldig morsomt, smiler Sebastian.

HERJER OG TØYSER

Kollega og barnehagelærer Kristian Olsen har alltid hatt lyst til å bli barnehagelærer og har ikke tenkt så mye på at han tidligere har jobbet med mange kvinner.

– Vi kan ikke legge skjul på at kvinner og menn, ifølge studier, kommuniserer ulikt med barn i blant annet lek. Menn herjer, tuller og tøyser mer enn kvinner, sier Kristian og må rette oppmerksomheten mot Oscar (3) som titter ut av lekekafeen.

BORTE TITT-TEI: Oliver (2) fryder seg når barnehagelærer Sebastian Rojas klatrer opp på taket på politibilen i barnehagen og leker gjenmeleken.

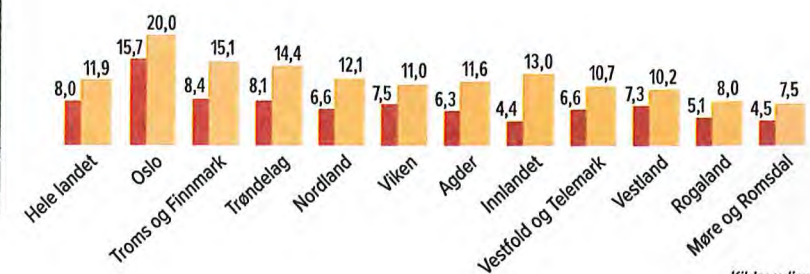

ER MYE UTE: Barnehagelærer Sebastian Rojas mener det er viktig å fortelle hva de barnehageansatte gjør. – Vi må få frem at vi ikke bare «passer barn», men er i aktivitet sammen med barna hele dagen, både ute og inne, sier han.

Andelen menn i kommunale og private barnehager

Tabellen viser andelen menn i barnehage i prosent per fylke ut fra grunnbemanning i ordinære barnehager, private og offentlige.

Offentlige ●
Private ●

Kilde: udir.no

AVDELINGSLEDER:
Trond Kalhagen i KS sier kommunene må ivareta ansiennitet, og at det kan være en forklaring på at det er flere menn i private enn kommunale barnehager. Foto: KS

Tror friluftsliv og idrett lokker menn

Flere private barnehager enn kommunale har en klar profil som idrett og friluftsliv.

Det tror Trond Kalhagen i KS trigger flere menn.
– Statistikken viser at flere private barnehager har en uttalt profil som friluft, natur og idrettsbarnehager enn de kommunale. Det trigger nok menn i større grad enn en mer generell barnehage, sier Trond Kalhagen, fungerende avdelingsdirektør for kultur og utdanning i KS – kommune-sektorens organisasjon. Han sier det ikke finnes forskning som kan forklare årsakene til at private barnehager har flere menn enn kommunale.

GÅR ETTER ANSIENNITET

– Dette har vært en tendens i mange år. Det kan se ut som andelen menn i barnehagen er større i byene enn på mindre steder. Det er ofte et overtall av kommunale barnehager på små steder og grigrendte strøk, sier Kalhagen. Han sier kommunene må ivareta et bredere spekter av ansatte og deres rettigheter, som ansiennitet.

– Det kan påvirke ansettelsesprosessen at det er andre rettigheter som går foran ønsket om å øke andelen menn, påpeker Kalhagen. Han sier kommuner med gode lokale MIB-nettverk, som blant annet Asker, har bidratt til flere menn både i kommunale og private barnehager. Asker har også flest menn i kommunale barnehager. MIB står for menn i barnehagen.

LOKALE NETTVERK FOR MENN

– Hva kan kommunale barnehager gjøre for å tiltrekke seg mannlige ansatte?

– Det handler om å ha en bevissthet og strategi med et klart mål om en høyere andel menn. De kan også etablere lokale nettverk for menn som jobber i barnehagen. Det kan inspirere andre menn til å tenke i samme baner, svarer Kalhagen. Han sier de fleste kommuner oppfordrer menn til å søke, uten at det har hatt den store effekten.

«Barn trenger å møte et bredt spekter av menn med ulike interesser, ikke bare speider-typen, men også den urbane.»

LEDER: Lene Kjeldsaas i Kanvas kompetanse tror private barnehager er best på menn fordi de har korte beslutningsveier, kan sette mål og handle raskt.

– Har du laget kaffe til meg? spør Kristian, og Oscar rister på hodet.
– Ikke det, har du en bolle til meg? fortsetter Kristian.
– Ja, svarer Oscar, og så lager vi taco, svarer han, og med ett er Kristian fordypet i barnas lek.

MENN LOKKER MENN

– Trolig er private barnehager mer flinke til å markedsføre seg, blant annet i nærmiljøet, sier dosent Kari Emilsen ved Seksjon for samfunnsfag ved Dronning Maud Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH). Hun sier de som bevisst har jobbet for å rekruttere menn, slik som Kanvas-barnehagene, får resultater.

– Er det først menn i barnehagen, er det lettere å rekruttere nye menn, sier Emilsen. Hun har jobbet med temaet menn i barnehagen i 20 år, og drifter nå nettstedet mennibarnehagen.no, som er støttet av Utdanningsdirektoratet.

TYDELIGE MÅL VIKTIG

Leder Lene Kjeldsaas i Kanvas kompetanse tror private barnehager er best på menn fordi de har korte beslutningsveier og kan sette mål og handle raskt. Mer enn halvparten av Kanvas sine 67 barnehager har nådd det nasjonale målet om 20 prosent menn, og Kanvas strekker seg lenger med et mål om 30 prosent. To av barnehagene har allerede over 50 prosent menn.

– Da vi satte oss et tydelig mål på organisasjons- og ledernivå og snakket om det på interne samlinger, gjorde vi et byks fra 9,6 til 15,5 prosent menn på bare et år, forteller Kjeldsaas. Hun sier lederne i barnehagene hvert år blir spurt om hva de har gjort for å nå målet om 30 prosent.

– Det kommer ikke resultater uten at det forventes noe. Alle skal jobbe med å få inn flere menn, ikke bare ildsjelene, påpeker Kjeldsaas. Hun sier en god balanse av kvinner og menn er bra for arbeidsmiljøet, barna og en likestilt pedagogikk.

– Barn trenger å møte et bredt spekter av menn med ulike interesser, ikke bare speidertypen, men også den urbane, sier

Kjeldsaas. Har de to like gode kandidater på intervju, velger de ofte mannen.

BYTTET ORD I ANNONSER

Fagkonsulent Pia Friis i Kanvas forteller at de startet med å endre stillingsannonserne. De byttet ut fraser som «vi søker en snill og omsorgsfull barnehagelærer som er glad i barn» med «vi søker en målrettet, resultatorientert person som trives i en hektisk hverdag med mange barn». De byttet ut omsorgsbilder av kvinner med menn i aktivitet.

– Det var ikke så vanskelig å rekruttere menn, men vi måtte gå forbi ansiennitetskravet og se etter et barnehagelæreremne, forteller Friis. Hun ansatte 19-åring som skulle ta et friår før de begynte på politihøgskolen eller ingeniørstudiet, og så ble de værende i barnehagen hvis de ble godt ivaretatt. De jobbet med barnehagelærerutdanningene for å samle menn i samme klasse og gi dem praksis i barnehager som hadde menn fra før, og helst mannlige praksislærere.

UTFORDRET SPEIDERKULTUREN

– Vi snakket også om kulturen i barnehagene, hvilke blader som lå på pauserommet,

LEKER I KAFEEN:
Barnehagelærer Kristian lager boller og taco sammen med Oliver (fv.), og Oscar.

FAGKONSULENT:
Pia Friis i Kanvas kompetanse sier det ikke er så vanskelig å rekruttere menn, men at de må gå forbi ansiennitetskravet og se etter et barnehagelæreremne. Foto: Kanvas

hva det ble snakket om der, om andre typer aktiviteter og hvordan menn trøster og løser konflikter. Bli du bevisst på at miljøet er kjønnet, blir det interessante diskusjoner. I stedet for at det ble slått ned på måten menn jobbet med barn på, ble det løftet frem og respektert, sier Friis. Mange menn som ble ansatt, likte friluftsliv.

– Jeg utfordret også speiderkulturen. Mange menn ville ha inn machomenn. Det ble laget filmer og kampanjer om at det var tøft å jobbe i barnehage, men barn trenger å erfare mange typer menn. Det speiler samfunnet de møter, sier Friis. Hun tror manglende yrkesidentitet kan forklare hvorfor vi ikke har nådd målet om 20 prosent menn.

– Fortsatt er barn og omsorgsarbeid forbundet med det feminine, selv om vi under pandemien ser hvor viktig barnehager og skole er for at samfunnet skal gå rundt, sier Friis. Kanvas premierer også barnehager som er gode på å rekruttere menn i perioder de satser på det.

– Det er viktig å snakke høyt om å være menn i barnehagen, og hvilke forskjeller det kan innebære, sier Friis.

line@utdanningsnytt.no

MENN LOKKER MENN: Sebastian Rojas søkte seg til Tørtberg Kanvas-barnehage fordi han kjente en mannlig ansatt som jobbet der. – Vi må få frem at vi ikke bare «passer barn», men er i aktivitet sammen med barna hele dagen både ute og inne, sier han.

DETTE MÅ GJØRES for å få flere menn i barnehagen

La gutter være lekeressurs og ha praksis i barnehager. **Markedsfør yrket som en lederutdanning og velg menn i ansettelse,** er noen forslag for å få det til.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK FOTO: CHARLOTTE WIIG

Det er over 20 år siden regjeringen bestemte at andelen menn i barnehagene må opp. Antallet har økt fra fem prosent menn i år 2000 til knappe ti prosent i 2020. Det er altså langt igjen til målet om 20 prosent menn.

– Det har skjedd mye i løpet av disse årene, samtidig som vi er i stampe. Det har ikke gått så fort som vi hadde tenkt, sier dosent Kari Emilsen ved Dronning Maud Minne Høgskole for barneha-

«Det har skjedd mye i løpet av disse årene, samtidig som vi er i stampe. Det har ikke gått så fort som vi hadde tenkt.»

gelærerutdanning (DMMH). Likevel er det ingen land som slår oss i antallet menn i barnehagen.

BEST I VERDEN

– Vi er i verdensklasse, og det er kun Tyskland som puster oss i nakken, ser Emilsen. Begge land har rundt 6 prosent menn, ifølge den internasjonale studien *Men's career trajectories in Early Childhood Education and Care (EECE)*, som er publisert i år. Engelske barnehager har kun 1 prosent menn, australske har rundt 2 prosent og Sverige bare 3 prosent.

I Norge er Oslo på topp med 17,5 prosent menn, mens Rogaland og Møre og Romsdal er på bunnen med 6,5 og 6,1 prosent.

– Oslo har trolig mange både fordi de har satset på menn, og fordi en by har flere menn å velge i enn en liten bygd i Møre og Romsdal, der vi også ser mer kjønnsstradisjonelle yrkesvalg, sier Emilsen. Hun tror det er flere grunner til at vi ennå ikke har nådd målet om 20 prosent menn i barnehagen.

BØR MARKEDSFØRES BEDRE

– Unge menn tenker ikke på barnehagen som en karrierevei. Vi har ennå et kjønnsdelt arbeidsmarked i Norge, forklarer Emilsen. Hun sier at om barna ikke ser noen mannlige rollemodeller i barnehagen, er det ikke sikkert de tenker tanken på det som et yrke for menn. Sektoren har ikke vært flinke nok til å markedsføre at yrket har en lederutdanning og lønn på linje med politi og sykepleiere, påpeker Emilsen. Hun mener barnehagene også kan bli flinkere til å bruke forskriften som gjør at de positivt kan diskriminere inn menn ved ansettelse. Hun sier styrene bør kursere i hva de kan gjøre for å tenke mangfold.

– Menn må føle seg velkommen på en arbeidsplass, sier Emilsen. Hun mener også det må mer øremerkede penger til for å rekruttere flere menn til utdanningen og yrket.

VIKTIG MED PRAKSIS

– Det eksisterer fortsatt holdninger i samfunnet om at «omsorgsyrker» ikke passer for menn, sier Bente Cathrine Janby Bakke ved Høgskulen på Vestlandet (HVL) som en forklaring på at vi har så få menn i barnehagen. Hun leder et nasjonalt prosjekt for å få flere menn og ungdom

med innvandrerbakgrunn inn i utdanningen for å bli barnehagelærer eller lærer på småtrinnet. Bakke sier det er viktig å få frem flere faglige sider av jobben enn bare omsorg. Det er også viktig å la ungdom få ha praksis i barnehagen, som valgfag eller lekeressurs. Studier viser at ungdomsskolegutter som får betalt for å leke med barna i barnehager, får en annen holdning til yrket, og de oppdager at det å jobbe i barnehage kan være noe for dem.

– Det får ikke nødvendigvis flere til å velge yrket, men gutter som velger å bli barnehagelærer, får lettere støtte fra venner, sier studieprogramansvarlig Margareth Eilifsen for barnehagelærerutdanningen ved HVL. Hun tror flere menn vil velge yrket om det blir flere karriereveier som barnehagelektor og mulighet til kompetanseheving, og utdanningen blir på masternivå.

– Utdanningene må også bli flinkere til å legge til rette for at 20-åringene som allerede jobber i barnehagen, kan ta utdanning samtidig, og vi burde ha mulighet for å kvotere menn inn i utdanningen, mener Eilifsen.

line@utdanningsnytt.no

Dette bør gjøres for å få flere menn i barnehagen

- Ungdomsskolegutter får tilbud om å være lekeressurs i barnehager.
- La elever på videregående ha praksis i barnehage.
- Markedsfør yrket bedre.
- Få frem at barnehagelærerutdanningen er en lederutdanning og mer enn et omsorgsyrke.
- Få frem at lønnen er på nivå med sykepleiere og politi.
- Barnehagene bør bruke forskriften som gjør at de positivt kan diskriminere menn.
- Samle menn i én klasse på barnehagelærerutdanningen.
- Kursere styrene i å tenke mangfold.
- Skap flere karriereveier, som å innføre barnehagelektorer.
- Start barnehagelærerutdanning på masternivå.
- Sett i gang flere nasjonale tiltak for å få flere menn inn i utdanningen og yrket.

Kilder: dosent Kari Emilsen ved Seksjon for samfunnsfag ved DMMH, Bente Cathrine Janby Bakke ved HVL og studieprogramansvarlig Margareth Eilifsen for barnehagelærerutdanningen ved HVL.

DOSENT: Kari Emilsen ved DMMH sier barnehagene kan bli flinkere til å bruke forskriften som gjør at de positivt kan diskriminere menn inn ved ansettelse.

PROSJEKTLEDER: Bente Cathrine Janby Bakke ved HVL forteller at ungdomsskolegutter som får betalt for å leke med barna i barnehager, får en annen holdning til yrket.

STUDIEPROGRAMANSVARLIG: Margareth Eilifsen ved Høgskulen på Vestlandet sier utdanningene må bli flinkere til å legge til rette for at 20-åringene som allerede jobber i barnehagen, kan ta utdanning samtidig.

Slik skal de lokke flere inn i yrket

Med **drama og fortellinger** skal mannlige barnehagelærerstudenter lokke flere til å ta utdanningen.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK

Det har tidligere vært flere satsinger for å få inn menn i barnehagen, men nå er det kun ett nasjonalt prosjekt igjen. 30 mannlige barnehagelærerstudenter fra fire institusjoner har fått kurs i formidling og drama for å fortelle sin egen personlige historie om hva som motiverte dem til å bli barnehagelærer.

– Menn i barnehagen er ikke bare de kule som spiller gitar, eller den som henger i en klatrevegg, men de har et stort spekter av interesser og kompetanse. Det er viktig med mangfold i yrket. Det ønsker vi å vise frem, sier Bente Cathrine Janby Bakke ved Høgskulen på Vestlandet (HVL). Hun leder et nytt prosjekt som skal få flere menn og ungdom med innvandrerbakgrunn inn i utdanningen.

PERSONLIGE HISTORIER

Målgruppen er elever på videregående skoler i Troms, Finnmark, Nordland, Trøndelag, Vestland og Innlandet. I koronaåret har disse kursene vært digitale.

– Målet er å bruke mannlige studenter som rollemodell-

PÅ FRIERFERD: 30 mannlige barnehagelærerstudenter har fått kurs i formidling og drama for å fortelle sin egen personlige historie til elever i videregående skole om hva som motiverte dem til å bli barnehagelærer. Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

ROLLEMODELL: Chris Mitchell er en av barnehagelærerstudentene ved Høgskulen på Vestlandet som forteller om sitt yrkesvalg for elever på videregående med mål å få flere gutter inn i utdanningen. Foto: privat

PROSJEKTLEDER: – Det at ungdommer blir eksponert for andre som har gjort utypiske utdanningsvalg, vet vi har effekt, sier prosjektleder Bente Cathrine Janby Bakke ved Høgskulen på Vestlandet. Foto: HVL

FORSKER: – Frafallet er bekymringsfullt. Vi trenger en ny nasjonal handlingsplan for å rekruttere flere menn til barnehagelærerutdanningen og hindre frafall, sier professor Kari Emilsen ved DMMH. Foto: DMMH

ler for å endre kjønnsstereotypiske oppfatninger og påvirke yrkesvalg, forteller Bakke. Regjeringen har gitt 11 millioner til prosjektet som varer frem til 2022. Høgskolen i Innlandet, Universitetet i Tromsø og Nord universitet er også med.

– Dette er ingen quick fix. Men det at ungdommer blir eksponert for andre som har gjort utypiske utdanningsvalg, vet vi har effekt, påpeker Bakke.

Barnehagelærerstudent Chris Mitchell ved Høgskulen på Vestlandet er en av studentene som har fortalt om sitt yrkesvalg for elever på videregående skoler.

– Det er inspirerende og viktig å kunne være med å bidra til at andre tar utdanningen, sier Mitchell. Han fikk øynene opp for yrket da han tok et friår og jobbet i barnehage. Mitchell mener det er viktig å få ut informasjon om hva barnehagelærere faktisk gjør.

– Vi må bryte de tradisjonelle forventningene om at menn ikke kan jobbe med barn, sier Mitchell. Han tror også høyere lønn og økt status vil få flere menn inn i barnehagen.

MENN MØTER MENN

De siste årene har rundt 17 prosent av barnehagelærerstudentene vært menn. Målet er minst 20 prosent også her. Etter at Høgskolen på Vestlandet begynte å samle menn i én klasse i stedet for å spre dem i flere klasser, er frafallet fra utdanningen blitt mindre.

– Vi har jobbet bevisst for å beholde menn i utdanningen, og det har vi lyktes med, sier studieprogramansvarlig Margareth Eilifsen for barnehagelærerutdanningen ved HVL.

De sørger for at mennene får praksisplass i barnehager med flere menn, og at praksislærerne også er menn. Utdanningen støtter også organisasjonen *Mannlige barnehagelærerstudenters forening* (MBSS). De mannlige studentene har også deltatt på yrkesmesser.

TRENGER NY HANDLINGSPLAN

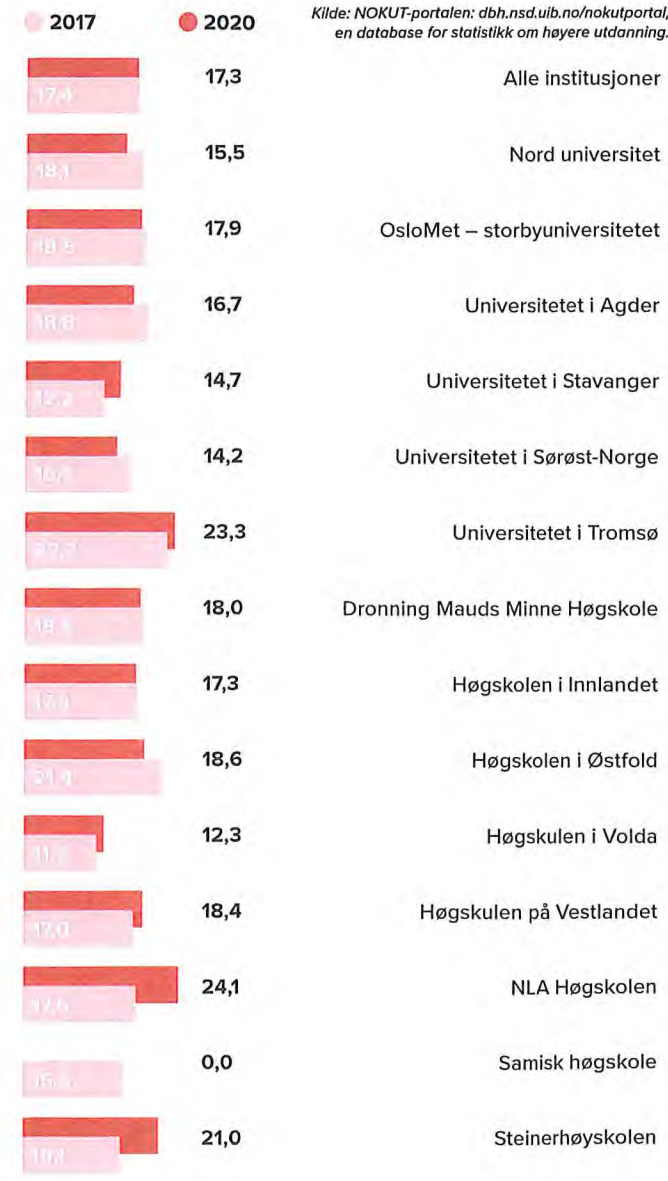
Også barnehagelærerutdanningen med Dronning Mauds Minne Høgskole (DMMH) samler menn i samme klasse og har arrangert faglige forum for menn som jobber i barnehage. Flere menn (25 prosent) enn kvinner (18 prosent) slutter på utdanningen i løpet av det første året, viser studien *Gutter som slutter* fra DMMH. Årsaken er at det var feil studievalg, enten at det ikke var førstevalget eller at det var for krevende. Flesteparten av studentene mente

det var viktig å legge til rette for mannlige studenter, men det var flere kvinner enn menn som mente det.

– Frafallet er bekymringsfullt. Vi trenger en ny nasjonal handlingsplan for å rekruttere flere menn og hindre frafall, sier professor Kari Emilsen ved DMMH, som har ledet frafallsstudien.

line@utdanningsnytt.no

MANNLIGE BARNEHAGELÆRERSTUDENTER

40 PROSENT AV DE ANSATTE ER MENN

Eventus barnehager prioriterer menn inn på jobbintervju og **lokker med eget bedriftsidrettslag, buss, båt og lavvo**. Slik klarer de å rekruttere og beholde menn.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK FOTO: EINAR SLEIRE

Eventus driver sju barnehager i Bergen, og målet er minst 40 prosent av hvert kjønn i alle arbeidsgrupper, både pedagoger, fagmedarbeidere og ledere.

– Har vi ledige stillinger, anstrenger vi oss for å få inn riktig kjønn. Vi har faktisk måttet kjønnskvote inn kvinner, sier styreleder Kjetil Tuvin Hopen i Eventus. Da han var med

på å starte den første barnehagen i 2006, satset de på friluftsliv, kosthold og likestilling.

PERSON FREMFOR ANSIENNET

– Vi ville ha et arbeidsmiljø med god kjønnsfordeling, men også ha kjønnsbalanse i pedagogikken slik at jenter og gutter skulle få like muligheter. Forskning viser at vi behandler dem ulikt, forteller Hopen. De etablerte ballbinger og kjøpte buss for å ta barna med ut i friluft. De har egen båt, lavvo og gapahuk.

– Menn ønsker å være enda mer ute enn kvinner, så det vi gjorde, trakk mannlige søkere. Når vi har etablert et miljø med mange menn, er det lettere å rekruttere flere, påpeker Hopen. Noen likte også at Eventus er non-profit-barnehager. Hopen forteller at de alltid har like mange menn som kvinner på intervju.

– Skal du ha et arbeidsmiljø med kjønnsbalanse, må du ta noen sjanser. Ser du bare etter personer med den beste CV-en, får du det ikke til. Vi ser etter andre ting enn ansiennitet og studiepoeng. Da kan det hende du må la noen gode arbeidstakere passere, for å ta sjansen på en mannlig søker, sier Hopen og påpeker at de også har bommet på en og annen ansettelse.

GUTTER SOM LEKERESSURS

– Vi har hatt fem prosent sykefravær, og det kjønnsbalanserte arbeidsmiljøet har hatt mye av æren for det. Både menn og kvinner blir værende fordi de trives, sier Hopen. De er opptatt av å skape et godt arbeidsmiljø også utenom arbeidstiden, og de ansatte har lånt bussen og lavvoen for å dra på tur til Trolltunga eller Preikestolen. De har også

← **MANGE MENN:** I Tiriltoppen Eventus barnehage i Bergen er 40 prosent av de ansatte menn. Her er barne- og ungdomsarbeider Raymond Msharasha (foran fv.) barnehagelærer Andreas Solberg og pedagogisk leder Espen Gabrielsen med barna Jonathan Dalsbø (foran fv.), Ella Mari Ystebø, Tormod Vermedal-Skjold, Edvin Jørgensen Tvedt, Sverre Devik, Malene Rognaldsen Wiik og Filippa Nydal Helgeland.

BEVISST REKRUTTERING: – Det kan hende du må la noen gode arbeidstakere passere, for å ta sjansen på en mannlig søker, sier styreleder Kjetil Tuvin Hopen i Eventus barnehager, der nesten halvparten av de ansatte er menn. Foto: privat

«Har du én mann, mister du ham, men har du to menn, kan det hende du får tre.»

ungdomsskolegutter inne som lekeressurser og har tilbudt ansatte fagarbeiderutdanning, eller barnehagelærerutdanning på deltid.

– Ved å ha en balanse i kjønn kommer de individuelle ferdighetene frem, sier daglig leder Kjetil Lynn Castell i Tiriltoppen Eventus barnehage. Der er 11 av de 24 ansatte menn. Han tror de har lyktes med å få menn i barnehagen fordi de har sett på det å være mann som en kvalitet i seg selv.

– Har du én mann, mister du ham, men har du to menn, kan det hende du får tre, sier Castell. Han er opptatt av å ha en personalgruppe med stort mangfold.

GOD PÅ LEK OG NÆRHET

– Da jeg jobbet på en avdeling med bare menn, var vi gode på lek og nærhet til barna, og litt mindre gode på orden. I en avdeling med bare kvinner kan det bli mindre risikolek, mer omsorg og varme og god orden. Det handler ikke bare om kjønn, men at vi alle er barn av vår egen oppdragelse. Vi kan ikke tillate oss å reprodusere den oppdragelsen, men må reflektere rundt forskning og det vi vet i dag, sier Castell. Han tror de har klart å beholde mennene fordi de får plass til å være seg selv og å mestre. De har bedriftsidrettslag med håndball og fotball, og samspillsband med profesjonell musikksskole for å treffe kollegaer også på fritiden.

– Det bidrar til at folk trives, og er uavhengig av om du er mann eller kvinne, sier han.

FRILUFTSFILOSOFI

Barnehagelærer Andreas Solberg i Tiriltoppen Eventus sier det oppleves naturlig å jobbe i en barnehage med god kjønnsbalanse.

– Jeg ville ikke jobbet i en barnehage med bare menn, eller bare kvinner. Kjønnsbalansen påvirker arbeidsmiljøet positivt, og barna møter rollemodeller av begge kjønn. Det vil gjøre det mer naturlig for gutter å velge omsorgsyrker som voksne, sier Solberg. Han søkte seg til barnehagen på grunn av deres ideologi, filosofi, pedagogtethet og kjønnsbalanse.

– Eventus har en filosofi om friluftsliv som tilnærming til barnas læring og utvikling. Det taler ofte godt til menn, sier Solberg. Barnehagelærerutdanning med friluftsliv har ofte en større tetthet av menn. Han tror flere menn vil få øynene opp for yrket om profesjonen klarer å få frem at yrket er et naturlig alternativ også for menn.

line@utdanningsnytt.no

MANNSFORKJEMPEREN

Svein Ole Sataøen **sørget for å få flere menn inn i barnehagelærerutdanningen** og kan lukte om en barnehage er god. Nå er målet å debutere i Vasaloppet som 70-åring.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK FOTO: SYLVI WITTER RUSÅS

Han har sittet i de nasjonale utvalgene som har evaluert rammeplanen, og blir hentet inn som ekspert fra barnehagelærerutdanningen i hele Norden. Dosent emeritus Svein Ole Sataøen ved Høgskulen på Vestlandet har i mer enn 25 år jobbet for å rekruttere og beholde menn i barnehagelærerutdanningen. Den populære underviseren har også skrevet en rekke lærebøker. Hvem skulle tro at han endte opp i barnehagefeltet ved en tilfeldighet?

IKKE EN ARBEIDSTIME I BARNEHAGE

– Noen tror jeg er barnehagelærer, men jeg har ikke en arbeidstime i en barnehage. Men jeg har vært mye ute i barnehager og har hatt god kontakt med de ansatte, smiler Svein Ole gjennom Teams fra Sotra i Bergen. Da barna ble voksne, flyttet han og kona fra Sogndal og overtok hennes barndomshjem i Øygarden. Han har logget seg på fire minutter før tiden. Er kjent for å være presis, ordentlig og til å stole på.

– Jeg liker å ha oversikt og har nok et kontrollbehov, smiler Svein Ole, som gjerne ville ha noen av temaene vi skulle snakke om, på forhånd. Hans vei til barnehagefeltet startet med en tysk historielærer på ungdomsskolen som var så inspirerende at han begynte å studere historie med mål å ta hovedfag i mellomkrigshistorie. Så traff han en venn på veien som lurte på om han ikke heller ville bli med og studere pedagogikk, og slik ble det.

– Mine valg var litt tilfeldige. Men med den utdan-

ningen skjønnte jeg fort at jeg måtte bli lærer, smiler Svein Ole. Han fikk jobb ved lærerutdanningen i Sogndal, men ble raskt en del av barnehagelærerutdanningen, der han seinere ble studieleder. Svein Ole blir beskrevet som en drivkraft i Sogndal. På det meste hadde Sogndal 40 prosent menn ved utdanningen.

– Det var gøy å være i en organisasjon der jeg fikk lov til å være drivkraft og hadde en ledelse som heiet på det vi fikk til, sier Svein Ole, som er kjent for å være en god underviser som studentene liker.

– Målet mitt har vært å skape motivasjon og å tenne en gnist slik at de skal bry seg om fagfeltet videre og ikke bare lede studentene til eksamen, sier han.

EN MANNEBEVEGELSE

Savnet av menn i utdanningen i Sogndal meldte seg fort, og da han ble spurt om å være med i et nasjonalt prosjekt som skulle lage en handlingsplan for å rekruttere og beholde flere menn i utdanningen, var han ikke vond å be. Svein Ole jobbet fem år med prosjektet. Han reiste rundt og snakket i *Menn i barnehagen (MIB)*-grupper slik kvinnebevegelsen gjorde på 70-tallet, og satte i gang lokale rekrutteringstiltak.

– Vi skapte en trygghet om at det førskolelærerne holdt på med, var viktig, forteller Svein Ole engasjert. Det er noe av det han er mest stolt av å ha fått til. I tillegg til å skrive lærebøker. En av dem ble til på en serviett i solsteiken på en uterestaurant i Barcelona, etter en gin tonic sammen med kollega Leif Askland. Han har også vært med på å lansere et helt nytt omsorgsbegrep.

MANNLIG OMSORG

– Vi forsøkte å få *mannlig omsorg* inn som et begrep. Vi brukte det for å få menn til å forstå at de har en oppgave i møte med ungene. Menn gjør ting annerledes enn kvinner, og den måten må det være lov å ta inn i barnehagen, forteller Svein Ole.

«VI FORSØKTE Å FÅ MANNLIG OMSORG INN SOM ET BEGREP, VI BRUKTE DET FOR Å FÅ MENN TIL Å FORSTÅ AT DE HAR EN OPPGAVE I MØTE MED UNGENE.»

LIVET ER BEST UTE: Når dosent emeritus Svein Ole Sataøen ved Høgskulen på Vestlandet ikke er fordypet i rapporter og stortingsmeldinger, elsker han å være på fjelltur eller gå på ski. – Den eneste sporten jeg ikke ser på tv, er snooker og rytmisk sportsgymnastikk, smiler den sportsinteresserte pensjonisten.

Portrett

– Det var ingen oppvurdering av den mannlige måten å gjøre ting på og si den var bedre enn den kvinnelige, bare annerledes. Vi ville gi de unge mennene en identitet i arbeidet, påpeker Svein Ole. Han sier det ikke er unormalt for menn å bli barnehagelærer i dag, men i 1995 var det et tøft valg.

– Det har skjedd mye i forhold til oppfatningen av yrket de siste 25 årene, sier Svein Ole. Selv har han utdannet 96 mannlige barnehagelærere. Da han flere år etterpå undersøkte hva de gjorde, jobbet 78 prosent av dem ennå med barn, selv om noen var i skolen eller barnevernstjenesten.

– Da tenkte jeg at jeg har preget folk og satt spor, smiler Svein Ole, som gikk av med pensjon i fjor.

HAR KOMMET LANGT

Selv om Norge er langt unna målet om 20 prosent menn i barnehagen, synes Svein Ole vi har kommet langt. Han sier dette handler om lange holdningsprosesser og et kjønnsdelt arbeidsmarked.

– Selv om Fröbel var mann, tenkte han nok ikke at menn skulle jobbe i barnehagen, sier Svein Ole, som mener vi må være tålmodige.

– Jeg er også frustrert over at det ikke går fort, men det er 20 prosent menn på utdanningene i byene, påpeker han. Han var selv med på å samle menn i én klasse på utdanningen og sørge for at de fikk praksis i barnehager med andre menn.

– Vi må fortsette å vise frem yrket for gutter i 12-årsalderen, for allerede fra de er 15, har de delt yrker inn etter hva som passer jenter og gutter, sier Svein Ole. Han mener flere menn i barnehagen er bra for mannsrollen.

– Alle menn må ikke jobbe med bank og børs og bygge bruer og hus. Det er viktig for ungene å breie mannsrollen, sier Svein Ole. Han er ennå forundret over en del motstand han kan møte, som mot å plassere alle menn i én klasse på utdanningen.

– Jeg møtte en styrer en gang som sa at hun hadde hatt en mannlig ansatt som ikke fungerte, og at hun *aldri* ville ansette menn igjen. Det ville vi ikke sagt om en kvinne, sier Svein Ole.

ANSATTE BÆRER KVALITETEN

En god barnehage for Svein Ole er en barnehage

«I DAG FÅR DU KRED FOR FORSKNING, MEN INGEN HEISER FLAGGET HVIS DU HAR GJORT EN GOD UNDERVISNING.»

som bruker hele dagen. Der de voksne er i barnehøyde, jobber i barnas tempo, snakker *med* barna og ikke *over* dem, er lekende og gir bekreftelse og oppmuntring. Han er kommet til en erkjennelse av det er *de ansatte* som er bærere av kvaliteten. Det er deres interesse og motivasjon som skaper en god barnehage.

– Du kjenner det på lukta allerede når du kommer inn i garderoben, om de ansatte trives og har det bra. For meg som utdanner er det viktig å skape de gode voksne, sier Svein Ole. Han sier det er mye bra i norske barnehager, men mener det bør inn flere barnehagelærere. Selv har han ikke gått i barnehage, for det ikke fantes på Geilo der han vokste opp.

FØREMELDING PÅ FACEBOOK

Når Svein Ole ikke er fordypet i rapporter og stortingsmeldinger, elsker han å være på fjelltur eller gå på ski. Føremeldinger på Facebook er ikke uvanlig.

– Livet er best ute, og på fjellet er jeg i mitt rette element, sier Svein Ole, som sier de har vurdert å flytte til Geilo. Der har de plass til å ha alle de tre barna og åtte barnebarna på besøk. Han elsker Italia, rødvin, fotball og ski. Og innrømmer at det klør litt i reisefoten. Han samler på europeiske hovedsteder, og neste reisemål, når det blir mulig, er Georgia. Han heier på Sogndal og har en sterk sportsinteresse. Han hører på Tom Waits eller Leonard Cohen og leser dikt av Hans Børli og Kolbein Falkeid.

– Jeg samler dikt og bruker dem når noe trenger en trøst eller oppmuntring, sier pensjonisten.

HUNDEANGST

Svein Ole har det bra når de rundt ham har det bra. Når han får gå på ski eller se favorittlaget Tottenham vinne. Han har det ikke bra når ryggen slår seg vrang, eller når det regner en måned i strekk i Bergen. Han

SVEIN OLE SATAØEN (67)

VOKST OPP På Geilo.

JOB Pensjonert dosent i pedagogikk ved Høgskulen på Vestlandet.

BAKGRUNN Cand.polit. med norsk, historie og pedagogikk fra Universitetet i Oslo.

Fra 1980 til 2009 lærer på både lærerutdanningen og barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen i Sogndal og seinere studieleder for barnehagelærerutdanningen.

Jobbet som dosent i pedagogikk på Høgskulen på Vestlandet fra 2009 til 2021.

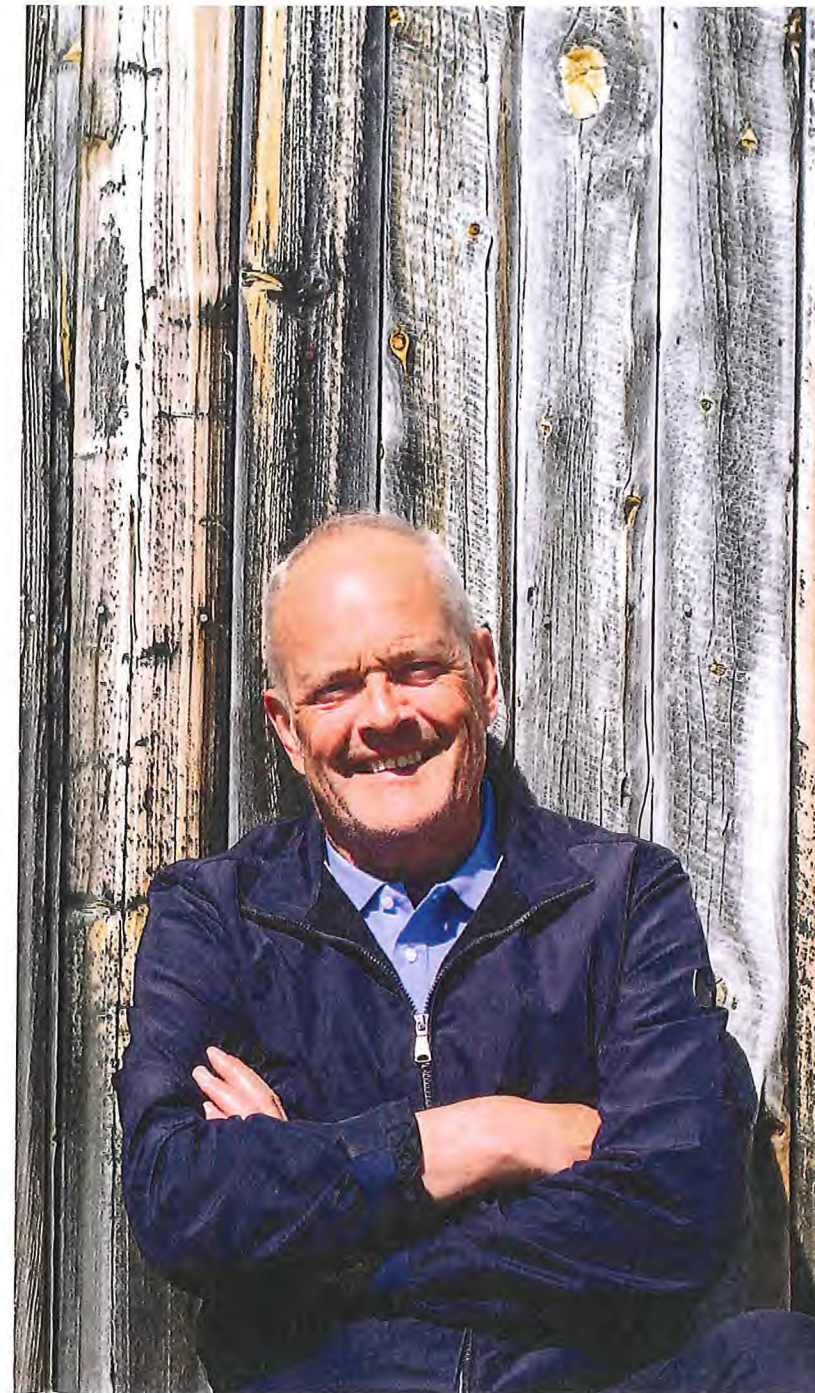
Han har de siste årene vært med i forskergruppa som evaluerte rammeplanen, og forsker ved BARNkunne – Senter for barnehageforskning og i forskergruppa PETER (*Political Economy of Teacher Education Research*).

BOR I Øygarden og på Geilo.

FAMILIE Gift, tre barn og åtte barnebarn.

LIKER Fotball, rødvin og Italia, å gå på ski og fjellturer, lese dikt av Hans Børli og Kolbein Falkeid og høre på Tom Waits.

AKTUELL Nylig pensjonert forsker og dosent i pedagogikk ved Høgskulen på Vestlandet og har i over 25 år jobbet for å få flere menn inn i barnehagelærerutdanningen og i yrket.

beskriver seg selv som nysgjerrig, systematisk og en med omtanke for de nærmeste.

– Jeg bor på et småbruk, driver med ved og slektsgranskning og har italiensk rødvin i kjelleren. Det er jo ikke så uvanlig for nypensjonerte menn, smiler han.

– Det er lite som vipper deg av pinnen?

– På jobb skal det litt til, for der er jeg såpass trygg. Skjer det noe med barn eller barnebarn, kan jeg bli urolig, men da har jeg en stødige kone som henter meg inn, forteller Svein Ole, som traff kona på Skarverenet for 46 år siden. Men hundeansten kunne han

SATSER PÅ MENN: Svein Ole Sataøen har i mer enn 25 år jobbet for å rekruttere og beholde menn i barnehagelærerutdanningen. – Vi må fortsette å vise frem yrket for gutter i 12-årsalderen, for allerede fra de er 15, har de delt yrker inn etter hva som passer jenter og gutter, sier han.

vært foruten. Ser han en hund på veien, griper han kona i armen og sender henne foran seg.

SØKER IKKE KONFLIKT

Svein Ole blir beskrevet som en rolig person, en som søker konsensus fremfor konflikt. Det kjenner han seg godt igjen i.

– Jeg er halling. Vi er sindige og må ha tid før vi bestemmer oss. Jeg er beskjeden, eller smålåten som jeg liker å si. Jeg liker ikke skryt, eller å være i fokus. Det håndterer jeg dårlig.

Selv om han er beskjeden på egne vegne, blir han beskrevet som er ressurs innen barnehagelærerutdanningen både i Norge og Norden. Han er mer opptatt av å løfte frem andre enn seg selv. Han er en person folk har respekt for. En som gjør ting ordentlig, er ærgjerrig og arbeidsom.

– Jeg forsøker å være lojal med de jeg jobber for. Det var lett i Sogndal, men jeg slet litt med Høgskulen på Vestlandet, og det var en ubehagelig følelse. Det ble stort og uoversiktlig, og vi fikk etter hvert i mindre og mindre grad vite hva som ble bestemt. Han avsluttet karrieren slik den startet: med å være med på et lokalt utviklingsarbeid, nå i 40 barnehager i Hallingdal. Ringen var sluttet.

SITTER I VIKTIGE UTVALG

Den sindige hallingen har ofte blitt spurt om å sitte i nasjonale råd og utvalg.

– Hvorfor spør de deg, tror du?

– Jeg har en tendens til å levere innen fristen. Jeg har et kaldt og klart hode og er god på å systematisere masse informasjon og bruke den fornuftig. Og så er jeg god til å skrive, svarer Svein Ole.

– Hva gjør du om fem år?

– Ambisjonen er å gå Vasaloppet før jeg er 70, men i åpent spor og ikke i konkurranse med menn i kondomdress. For å være alvorlig, så håper jeg helsen holder, svarer Svein Ole, som har opplevd at nære venner har dødd de siste årene. Pensjonisten håper han vil bli husket som en som prøvde å motivere studentene, ta vare på dem og se dem, fremfor å bruke all tiden sin på forskning.

– I dag får du kred for forskning, men ingen heiser flagget hvis du har gjort en god undervisning. Det frustrerer meg. Det at jeg har hjulpet studentene å forstå noe, det er godt å tenke på.

line@utdanningsnytt.no